COL·LABORACIONS DE LES FILAES

Manolo Esplugues

Filà d'Espanyoletos

ANY DE FUNDACIÓ: 1903
NOMBRE DE COMPONENTS: 222
MASET. Any d'inauguració: 1989 - Carrer Baixada Sant Crist, s/n

CAPITÀ:	Juan Bta. Molina Molina
ALFERES:	Mariola Molina Beneyto

JUNTA DIRECTIVA

PRESIDENTA:	Paqui Molina Garcia
VICEPRESIDENT:	Agustín Molina Belda
SECRETARI:	Lluís Beneyto Micó
VICESECRETÀRIA:	Rosa López Ferre
TRESORERA:	Mª Amparo Asensio Cantó
VICETRESORER:	Alberto Regal Maldonado
VOCALS JUNTA DE FESTES:	Miguel Vañó García
	Mª Carmen Blasco Vañó
DOCUMENTALISTA	Rafael Molina Sempere
VOCALS:	Vicente Pérez Pascual
	Jose Miguel Asensio Cantó
	Joan Gómez Tormo
	Reme Gómez Tormo
	Juan Bta. Molina Molina
	Puri Sanchis Sala
	Miguel Beneyto Carbonell
	Inma Francés Sanz
	Vicente Saplana Ferre
	Quica Pastor Balsalobre
BANDA DE MÚSICA:	U.M. Benicadell, de Castelló de Rugat

25 Aniversari de la Inauguració del Maset

Maset actual, any 2013

El maset és una peça fonamental de la filà, fins al punt de ser una de les principals preocupacions de totes les juntes directives. Es considerat com una segona casa, té diferents funcions socials i festeres i és punt de trobada, reunió i diversió per als festers.

Els primers masets que vam tindre eren tan simples com una xicoteta habitació en alguna casa d'algun fester, a qui li sobrava espai, i que la cedia generosament per a l'ús de la filà. O algun xicotet local que es va llogar amb aquesta finalitat. Com en els primers anys de vida érem poquets, l'ús del maset es limitava als diumenges i a algun dia entre setmana. Aquells que tenien professions que el seu horari els ho permetia s'hi reunien a fer algun aperitiu o sopar. En festes estava tancat doncs al ser xicotet, els capitans celebraven les capitanies en les seues cases particulars. Sols s'obria la Nit de les Caixes per a sopar, i alguna que altra matinada per a acollir els Espanyoletos, que no volien anar a casa a dormir per poder anar a la Diana.

La filà ha tingut des de la seua fundació, en l'any 1903, set masets, i els cinc primers eren cedits o llogats. El del carrer Abadia es va adquirir el 1939 i el vam tindre en propietat fins a l'any 1989. Este local era xicotet en comparació amb l'actual, però per a aquells anys, sobrava espai. A poc a poc la filà va anar creixent i és en la dècada dels 60 del segle XX quan comencen a apuntar-se un o dos festers per any, tot arribant a ser l'any 1969: 41 sencers i 17 mitjans (tot un rècord per a nosaltres).

Recorde que en un sopar d'abans de festes, a principis dels 70, els majors de la filà, desil·lusionats perquè esta creixia molt poc, es van marcar un repte: si eixe any s'apuntaven més de 4, per a celebrar-ho soparien tots els mesos en el maset, durant l'any següent. La fortuna va fer que eixe any s'apuntaren 12 festers i, per descomptat, el maset es va obrir per a sopar molt gustosament, sense pensar que el compliment de la promesa era el preludi d'allò què, en un futur no molt llunyà, serien les Nits del Panellet.

La filà continuà creixent i l'any 1983, essent capità i president de la filà, Pedro Doménech Asensio, arribem als 100 socis. En el saló només cabíem 80 festers molt estrets, i això sense deixar gairebé corredor entre les taules. Resulta emocionant recordar el patiment d'aquells anys en els quals sopàvem per torns, els majors a les nou i els més jóvens a les deu. Els primers anaven al bar Solbes o a casa Ximo a prendre cafè i fer alguna partida de "punyet", mentre acabaven de sopar els altres. En els dies de paella, els primers que arribaven ocupaven el saló i els ressagats havien d'anar a baix, al menjador dels músics, a degustar les saboroses paelles que ens oferien Manolo Ferre "Campana" primer, i més tard Rosario Sanz i Francisca Vañó. Com a anècdota per als jóvens comentar-los que fins als anys 70 aproximadament, per a menjar-se la paella, calia dur-se de casa la cullera (normalment de fusta), el pa i les postres, perquè en el maset no hi havia coberts per a tots.

Va ser a partir del 1980 quan veient les extremes necessitats d'espai, les diferents juntes comencen a buscar solucions: comprar una habitació al veí per tal d'ampliar el saló, comprar-li la casa sencera, veure altres cases en diferents ubicacions, etc. Al voltant del 1987, la Junta de la filà li proposa a Blas Molina Ferre que, tot aprofitant l'amistat que l'uneix a Pepe Mestre, parle amb ell per veure si aconsegueix convèncer-lo perquè ens venga un dels locals de l'antiga fàbrica que té en el centre del poble. I no només aconsegueix convèncer-lo, sinó que pacta amb ell un contracte molt avantatjós per a nosaltres en la compra del local que hui és el nostre actual maset. És llavors quan la Junta de Filà encapçalada per Antonio Albero Vicedo com a president, Mª Carmen Molina Sempere com a secretària i Antonio Vañó Beneyto com a tresorer, convoquen una Assemblea General Extraordinària amb un únic punt en l'orde del dia: la compra, i si és procedent, el posterior condicionament del local. La proposta i condicions de pagament (aprox. 100 a 150 pessetes per setmana), van convencer a l'assemblea que abarrotava el maset, i es va procedir a la votació, sent aprovada la compra amb un 95% dels vots a favor.

Dies després es posà en marxa el mecanisme per a realitzar el projecte: demanar un préstec, firmar escriptures, vendre el maset vell, viatges a notaria, registre.... I prompte arribà el dia esperat, desitjat, somiat: 7 de gener del 1989. Juan Bta. Molina Luna, com a soci número 1 de la filà, tancà el maset vell, i aleshores s'encengué una gran traca que baixà per "la Barrera", per davall de l'arc de la plaça fins arribar al maset nou. A continuació els Espanyoletos i familiars, autoritats civils i festeres i invitats diversos, acompanyats per la banda Unió Musical, que interpretava el pasdoble "Las Leandras", es dirigiren a les noves instal·lacions. Una vegada allí, el President de la filà obrí la portes i es procedí a tallar la cinta i a brindar amb cava, amb la presència del Sr. alcalde i capità , el Sr. rector, el president de la Junta de Festes i l'alferes de la filà.

A poc a poc el maset anà omplint-se, i es procedí a la inauguració pròpiament dita. Primer de tot En Fernando Cremades Costa, rector de Bocairent, beneí el local, i a continuació, i acompanyats pels acords de la Unió Musical, es cantà per primera vegada en el nou maset l'Himne a Sant Blai. Aleshores es produí un emocionat aplaudiment, que fou

Maset vell, any 1989

Inauguració del maset nou, any 1989

Maset nou, any 1989

per a molts espanyoletos un agraïment i celebració del que s'havia aconseguit... amb un pensament interior que deia: ara sí que tenim espai, ara sí que estarem bé!. Després prengué la paraula el president de la filà, Antonio Albero Vicedo, i dóna les gràcies molt emocionat a tot el món, tot ressaltant que estava content perquè amb l'ajuda de tots s'havia aconseguit un gran repte. Tancà l'acte el Sr. Alcalde i Capità, Vicente Colomer Boronat.

Espai per als xiquets, any 2011

Enguany celebrem el 25 aniversari de la inauguració amb prop de 230 festers en la llista i estem molt satisfets perquè el nostre maset, a banda d'atendre àmpliament les necessitats festeres de la filà, ha col·laborat cedint el seu saló (té una capacitat de 390 persones assegudes) per a la celebració de bodes, batejos, comunions, aniversaris, sopars de fi d'any i d'empresa, celebracions de la Junta de Festes de Sant Blai i dels Majorals de Sant Agustí, així com amb la banda Unió Musical, les monges de la Residència d'ancians, l'associació coral, el sopar de la fam... També com a associació cultural-festera que som hem cedit les instal·lacions per a diverses exposicions d'art, costums i tradicions. Actualment, i a conseqüència d'un canvi en la normativa legal, s'han hagut de limitar gran part dels esdeveniments.

Cal comentar, que també hem sabut aprofitar l'espai i les condicions del maset per a realitzar activitats dedicades als festers i festeres més menuts de la filà, com ara els Tallers d'Animació Festera que vénen realitzant-se el dia de l'Acapte després de la paella de germanor, al local dels músics. Són tallers on es proposa alguna activitat lúdico-didàctica, de tema fester, on els xiquets i xiquetes aprenen tradicions de la filà (musicograma "Pel carrer del Ravalet..."), fan manualitats (titella i barret d'Espanyoleto)... atesos amablement per monitores, i on s'ho passen d'allò mes bé.

Rafael Molina Sempere

Filà de Granaders

ANY DE FUNDACIÓ: Anterior a 1860
NOMBRE DE COMPONENTS:170
MASET. Any d'inauguració: 1985 - Carrer Baixada Sant Crist, s/n

CAPITÀ:	Jerónimo Molina Sanchis
ALFERES:	Mª Carmen Gutiérrez Vicedo

JUNTA DIRECTIVA

PRESIDENT:	José Puerto Úbeda
VICEPRESIDENT:	Francisco Juan Cerdà Puig
SECRETARI:	Joan Perigüell Sempere
TRESORER:	Manuel Vañó Ferre
VICETRESORER:	Fco. Javier Francés Perigüell
VOCALS JUNTA DE FESTES:	Joaquin Carbonell Sirera
	Francisco Marco Molina
VOCALS:	Emilio Martínez Martínez
	Manolita Beneyto Vañó
	Inmaculada Ferre Puerto
	Rafael Puerto Ubeda
	Miguel Puerto Ubeda
BANDA DE MÚSICA:	Lloc Nou d'En Fenollet

Cantant, cantant

Al llarg de la vida de les filaes -també en les festes- coses apareixen i altres desapareixen, perquè les circumstàncies, els costums, la quantitat de membres, i tantes altres coses van canviant. De vegades fem una mirada cap enrere -amb o sense nostàlgia- per recordar algunes d'aquestes coses.

Aquesta vegada volem fer una mirada cap enrere -no molt enrere- per fer una ullada a allò que deien aquelles cançonetes que es feien i es cantaven a les sopades del maset i també al carrer. De totes les que es conserven a la filà – no cap dubte què algunes no s'han conservat, almenys als arxius dels Granaders- anem a fixar-nos en aquelles que es feren als anys quaranta i cinquanta, per raons que tot seguit explicarem. És més que provable que molts dels lectors i lectores d'aquest programa no coneguen les músiques ni intèrprets a qui ens referirem, però si la curiositat els convida a fer-ho poden recórrer a les tècniques actuals, a l'abast de tothom, per a conèixer-los. Cal reconèixer el treball fet per la Junta de la Filà i col·laboradors per a aconseguir les partitures musicals que van permetre interpretar i enregistrar la interpretació d'algunes de les cançons a l'any 2010, tot aprofitant la seua pervivència en la memòria dels festers més antics.

Cantants del CD

No podem parlar de les cançons de la filà sense fer referència a la primera composició escrita que apareix als arxius de la filà. Data del 1922 i no ens consta que fóra adaptació de cap cançó, però entenem que cal fer-hi esment atés que en ella, després de dos sonets aparentment d'un enamorat a la seua estimada -que a més transmeten una determinada visió de la dona- apareixen els elements típics i tòpics que es repetiran al llarg de la majoria de textos o cançonetes posteriors: **la visió sobre la filà** (auto elogi, clar), "*La fila dels Granaers/es molt formal i llonida/ son casi sempre els primers/ en mourer..*" (sic); **el galanteig del fester**: "*La chica que en estos dies/ per por no ix al carrer,/ que es deixe de tonteries/ i que busque un Granaer/...*" (sic); **el Patró**, "*pero al toc de proceso/..../ per a portar al Patró*" ; i, com no?, la relació de la beguda en la festa, "*els voreu de ves en cuan/ alguns en un mich guitarró*". Encara que l'autor d'aquests versets devia veure als granaders disposats a tot, fins a pedre la vida, ja siga per la xica "*per ella perdrà la vida*" o pel patró "*per San Blay pedra la vida*". Afortunadament no va caldre, encara que l'any 22, igual que els anteriors i posteriors, va ser complicats: és el segon any que no apareix al programa de festes el repartiment d'aliments als pobres que es feia el dia de de l'Entrada després de la Diana, que havia passat de les 7 a les 10 del matí, i que aquest any no figura al programa. Al 1922 s'inaugura el nou castell el dia de l'Entrada i sabem que els Granaders vam portar la banda de Gaianes perquè ja apareixen les bandes de música al programa.

Si passem ja als anys 40 i 50, no podem sinó manifestar la nostra admiració a les persones que posen el seu enginy i qualitats per a crear les lletres que són centre de moltes vetllades i motiu de diversió, distracció, esbarjo i evasió per als festers –pocs- que, joves, adults i majors, formen la filà. Els anys 40 són durs, molt durs, anys de foscor, de quartilla de racionament, de censura, de repressió al nostre Estat i de guerra a la resta del món. Malgrat tot, les festes són necessàries i trobar qui anime les vetllades al maset tot posant unes gotes d'humor, de picardia i també de seriositat quan calga –i tot això cantant- és impagable. I així ho reconeixen i ho recorden –emocionats- els més antics de la filà. Com a lletristes en aquest període destaquen –i quasi tenen la exclusivitat- Joaquín Molina, en la primera dècada i Francisco Molina en la segona. També fa alguna incursió Pepe Cantó, i a més a més tenim algunes lletres sense datar ni conèixer l'autor.

Joaquín Molina és l'autor més prolífic de les composicions que disposem. Crida especialment l'atenció, perquè en aquells moments els recursos amb que comptava per a adaptar la lletra a la música de les cançons era poder escoltar-les per la ràdio o la seua interpretació en alguna pel·lícula. El seu fill -capità nostre d'enguany, Jero- conta com a casa anava repetint les lletres fins que els semblava bé i que la seua mare era en qui s'inspirava per a fer les lletres dedicades a les fadrines del poble. Joaquin era habitual de les *sopaetes* del maset i va interpretar la versions de les seues cançons fins que va poder. Així se li reconeix en una poesia signada al 1991 per "Paky" titulada "A los veteranos" i dedicada al propi Joaquin i a Pepe Cantó en els seus 50 anys de festers: " *A ti Joaquin Mo-*

lina,/ que siempre has alegrado/ "las célebres sopaetes", con tus/ tradicionales versiones imaginativas/ formando siempre corros a tu alrededor,/ representando teatro y alegrando/ a tu manera, la vida en los GRANADEROS".

Les primeres composicions que trobem de Joaquín Molina són del 1942. L'any 1942 l'Entrada, que començava a les 3 de la vesprada, va ser molt senyalada per als Granaders, i ha tingut efectes que encara perduren: va ser el primer any que els Granaders hi van fer variacions; la música que va portar la filà va ser la del Regimiento Vizcaya nº 21 amb seu a Alcoi, que va interpretar el pasdoble "l'Entrada", del compositor de Villena, Quintin Esquembre, amb el qual encara s'identifica la filà. A la filà eren setze festers sencers i cinc mitjos. Doncs aquest any apareixen dues composicions, que no tenen títol, i se les coneix amb el nom de la seua música. La primera composició s'ha d'interpretar al ritme de la música del tango "Calle Conde" (els responsables de la preparació del CD editat per la filà sabran com els ha costat trobar i adaptar la música per a fer possible la interpretació i el seu enregistrament). Es tracta d'un text molt elaborat i cuidat, possiblement dels més cuidats i seriosos que trobem, sense concessions a la frivolitat, i que s'aparta un poc de la imatge del text de cançó "festera", amb passatges emotius, altres descriptius i amb un final absolutament atípic per realista i que pot reflectir la duresa de la situació que s'està vivint. Tot dirigint-se al Cristo diu "*ten compasión de este pueblo/engrandece las industrias/sin olvidarte las tierras/y las fiestas de San Blas*".

Joaquin Molina tocava tots els registres i, juntament a aquesta composició seriosa, trobem una altra totalment diferent que formaria part del "galanteig del fester", però des d'una perspectiva singular, doncs és una jove qui parla i manifesta la seua admiració per un granader. Amb música de las jotas de "La alegría de la huerta" (sarsuela estrenada el 1900 que té una versió cinematogràfica estrenada el 1940), deia: "*Granadero de mi vida/ no me hagas más sufrir/ quiéreme con toda el alma./Como yo te quiero a ti/ mírame con buenos ojos/ como yo te miro a ti/...*"

Joaquín Molina també dominava el registre humorístic i tot aprofitant la música de "No hay novedad, señora baronesa", que el 1941 interpretava Lina Francis, i que al 1942 es va collocar al 7é lloc d'èxits musicals a Espanya, va composar, per a les festes del 1943, el text que porta per títol "Al pasar revista". En ell parlava dels efectes de l'alcohol en la puntualitat dels festeres: "*Sin novedad, en toda la Comparsa / sin novedad mi Capitán / de ocho o diez que somos en la escuadra/ hoy faltan más de la mitad*", per continuar "*y hay quien ayer volvió ya sin pluma / y otros duermen en un corral*" i "*hay que beber y disfrutar/ aunque mañana al toque de diana / no nos podamos levantar*". I la veritat és que a l'esquadra no devien ser més de vuit. Si al fet que eixe any a la filà eren 15 festers sencers i 5 mitjos, li afegim que l'any anterior durant l'incendi de les andes de S. Blai a la placeta de les Monges es van fer malbé alguns trages, i no estaven les coses com per a fer-se'n de nous, no ens sembla exagerat allò que conta la cançoneta. Tot seguint la línia de l'any anterior, Joaquín fa un altra cançoneta que s'hauria de cantar amb la música de "Adiós con el corazón" dedicada, com no podia ser menys, a les bocairentines: "*Bocairentina bonita/que estos días tu esplendor das*", per seguir més avant "*Granadera serà mi novia/ Granadera siento yo el alma/..*"

L'any 1945, Joaquín fa una cançó de la qual no ens consta la música, si bé ha estat possible la seua interpretació gràcies

a la bona memòria d'alguns components de la filà. Tenia un títol inconfusible "Vítol al Patrón San Blas!".

I acabem el passeig per les composicions del nostre fester tot referint-nos a la darrera que en tenim constància escrita, titulada -i dedicada- "A la escuadra". S'havia de cantar amb la música de "Estudiantina portuguesa". Segurament aquesta cançó està mal datada als arxius de la nostra filà, perquè la versió original "d'Estudiantina portuguesa" forma part de l'opereta "La hechicera en Palacio" de José Padilla que fou estrenada al 1950 i, per tant, no es pot fer una versió anterior a aquest any. La versió més coneguda d'aquesta cançó (l'original), fou la interpretada per Célia Gámez i és al 1951 quan, amb aquesta interpretació, entra a formar part de les cançons més populars de tot el país . La versió feta per als granaders podríem dir que forma part del "galanteig" envers les xiques bocairentines ... o forasteres i l'autor adopta dos papers: el de granader que protagonitza el "festeig" i el d'intèrpret del sentir i pensar de les xiques: "*Somos un grupo/ de festeros muy formales/ por eso las chicas nos sonrien al pasar/...*" *i açò és el que fan les xiques "Son Granaderos/ -se dicen unas a otras-/ y van contentas/ a ver a quien pueden pescar*" i la raó per la què l'esquadra provoca tanta admiració és: "*porque en amores son los primeros/ y desfilando no hay cosa igual*" ; així és que el final és previsible, la xica exclama: *"Hay GRANADERO...!/ tu eres toda mi ilusión*".

Com hem dit, Pepe Cantó també es va atrevir a fer alguna cançoneta en la seua joventut. En tenim constància de dues. Sembla ser que a Pepe li agradava la música de festa mexicana perquè totes dues estan escrites per a aquest tipus de música: la primera data del 1945, no té títol i s'ha de cantar amb la música de "La higuera se secó", cançó bastant popular als anys 30 i 40. La segona que està datada al 1947 porta per títol "A las fiestas de mi pueblo", i adapto la música de la cançó "Esos altos de Jalisco", coneguda per la interpretació de Jorge
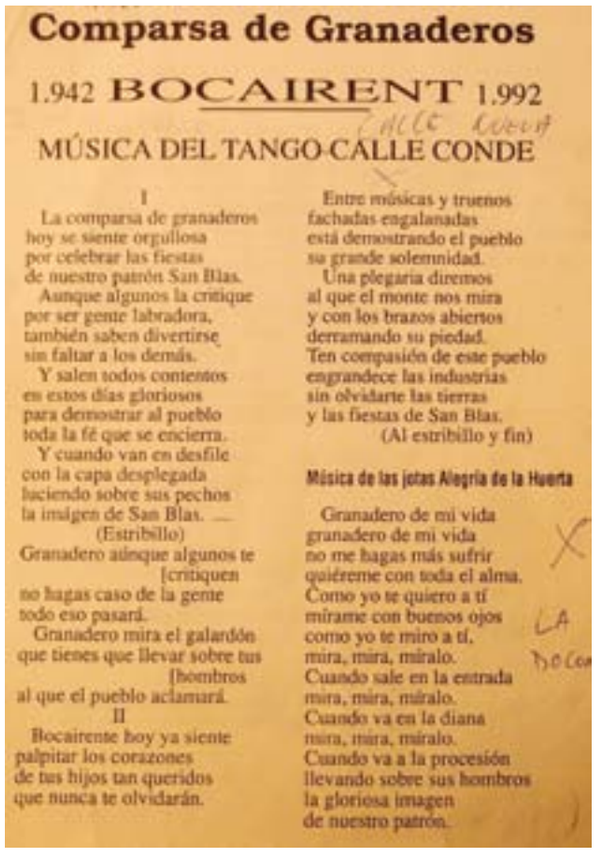
Comparsa de Granaderos

1.942 BOCAIRENT 1.992

MÚSICA DEL TANGO CALLE CONDE

I

La comparsa de granaderos
hoy se siente orgullosa
por celebrar las fiestas
de nuestro patrón San Blas.
Aunque algunos la critique
por ser gente labradora,
también saben divertirse
sin faltar a los demás.
Y salen todos contentos
en estos días gloriosos
para demostrar al pueblo
toda la fé que se encierra.
Y cuando van en desfile
con la capa desplegada
luciendo sobre sus pechos
la imágen de San Blas.
(Estribillo)
Granadero aunque algunos te
[critiquen
no hagas caso de la gente
todo eso pasará.
Granadero mira el galardón
que tienes que llevar sobre tus
[hombros
al que el pueblo aclamará.

II

Bocairente hoy ya siente
palpitar los corazones
de tus hijos tan queridos
que nunca te olvidarán.
Entre músicas y truenos
fachadas engalanadas
está demostrando el pueblo
su grande solemnidad.
Una plegaria diremos
al que el monte nos mira
y con los brazos abiertos
derramando su piedad.
Ten compasión de este pueblo
engrandece las industrias
sin olvidarte las tierras
y las fiestas de San Blas.
(Al estribillo y fin)

Música de las jotas Alegría de la Huerta

Granadero de mi vida
granadero de mi vida
no me hagas más sufrir
quiéreme con toda el alma.
Como yo te quiero a tí
mírame con buenos ojos
como yo te miro a tí.
mira, mira, míralo.
Cuando sale en la entrada
mira, mira, míralo.
Cuando va en la diana
mira, mira, míralo.
Cuando va a la procesión
llevando sobre sus hombros
la gloriosa imagen
de nuestro patrón.

Negrete. En aquestes lletres de Pepe apareixen tots els elements que hem considerat com a típics de les cançons de filà.

L'altre lletrista més prolífic és Francisco Vañó Molina. Aquest fester, en tant que residia a València, no podia participar en la vida de la filà gran part de l'any, però al llarg dels anys 50 les seues lletres es canten al maset i al carrer. Paco devia ser també bastant aficionat a la música mexicana, perquè d'aquest estil són la primera i darrera composició seues. Les seues lletres, en general, són d'un aire bastant desenfadat, encara que la composició de la qual pren la música de vegades no ho siga. La primera cançoneta data del 1945 i pren la música de "Jalisco nunca pierde" i així descriu als granaders: "*Con la frente levantada/ siempre desfilando van/llevando sobre sus pechos/ a nuestro Patrón SAN BLAS" i, canviant de tema, a les fadrines els diu "A las chicas de este pueblo/ algo hemos de decir/ que la que quiera tener novio/ y se quiera divertir/ Que lo busque granadero/...*"

Un poc més endavant, ja al 1952, escriu "Pupurri festero" , que s'havia de cantar amb la música de "Ay! Mi sombrero", una cançó que interpretava Pepe Blanco i que al 1948 arribà al 3er. lloc en la llista d'èxits de cançó espanyola. Sembla ser que ja en aquests anys Pepe Cantó tenia el seu pes a la filà, i el seu geni com a cap d'esquadra es feia notar, doncs no té altra explicació que diga: "*Ponte firme, Granadero/ mira al frente con despejo,/ que CANTÓ ja el sable tiene, como batuta en el viento/*" per continuar "*Y si al variar le entorpeces/.../ en morcillas te convierte*". No falta "l'elogi" als membres de la filà "*Valiente, por Granadero/desafiando el peligro,/ ni al vino ni al ron tú temes/ y a Baco muestras cariño*", per acabar fent una mena de descripció d'un moment d'un sopar qualsevol al maset.

L'any 1954 ens trobem amb dues composicions de Paco, una en valencià, encara que emprant l'ortografia del castellà i que porta per títol "Als més flamencos". Aquesta utilitza la música del pasdoble "Sombrero en mano", i podem fer-nos una idea del to de la composició en aquests versets : "*Mireu si la cosa es gran/y tingué asó poc salero,/ que cuant pasa un Granadero/ sols vóreli el plumero/ les chiques van suspirant*". Només es posa un poc més seriós quan parla de la capitana d'aquell any: "*La Capitana que tenim, es de nostra admiració,/ si algú sen va un poc més del conter,/ no te pa ell més que perdó*". Pareix curiós que li dedique uns versos a la capitana. De fet crida l'atenció el fet que malgrat haver deu capitanes entre 1941 i 1960, sols siga aquest any quan se li dediquen uns versos, i la cançó que veurem tot seguit. L'explicació que trobem és que les altres capitanes, tret de Consuelo Vañó, eren xiquetes o adolescents, mentre que la de 1954, Magdalena Calatayud, era una jove de 25 anys i la situació es prestava per a dir alguna cosa. La segona cançó d'aquest any es titula "A la capitana" amb música de "Manolo de mis amores", pasdoble que interpretat per Estrellita de Palma arribà al 1952 al 4art. lloc de la llista d'èxits. Com no, fa referència a la capitana "*No sé si se habràn fijado,/ en la linda Capitana, lleva majeza andaluza/ en su jaca jerezana*", per acabar fent una referència al cap d'esquadra, Pepe Cantó.

La darrera composició de Paco Vañó és del 1958 i es titula "A José Cantó" (a hores d'ara sembla clara la fixació i estima d'un per l'altre). La música era d'una cançó interpretada per Pedro Infante "Cartas a Ufemia". Vañoó continua en aquesta cançó amb el seu to d'humor i narrant sobre els efectes dels excessos etílics a festes: "*De una juerga que no viste/tengo la garganta en ristre,/ y mi capa y mi pluma / no se ya por dónde van" i... clar "Si tú te fijas en mi/ forma al desfilar.../ ¡Ay, Pepe!*"

No voldríem acabar aquest escrit sense fer referència a una cançoneta ben curiosa datada al 1949 signada per Sres. Pérez i Ruso. Amb música de "La raspa", està dedicada al "Capità Sevilet" i introdueix un element que no havíem vist fins ara en cap cançó: la dona del capità: "*Viva la grasia viva el salero / que te la dona del Capita, / la enhorabona tots li desichen/ els que componen esta fila*"

Per acabar, convidem als lectors i lectores a escoltar la gravació de la filà i, si volen tenir una idea de l'enginy i habilitat dels lletristes, buscar i escoltar les cançons originals, tot seguint les lletres que els nostres festers han fet.

Josep Calatayud Beneyto

Filà de Contrabandistes

ANY DE FUNDACIÓ: 1867
NOMBRE DE COMPONENTS: 188
MASET. Any d'inauguració: 1977 - Carrer Vinalopó, 1

CAPITÀ:	Rafa Martí Rico
ALFERES:	Natxo Cortés Francés

JUNTA DIRECTIVA

PRESIDENT:	César Vañó Reig
VICEPRESIDENT:	Ricardo Reig Molina
SECRETÀRIA:	Mª Rosario Vañó Reig
TRESORERA:	Ester Sanchis Puerto
VICETRESORER:	Pep Sanz Rabadán
VOCALS JUNTA DE FESTES:	Mª Ángeles Sirera Palao
	Josep Miquel Molina Puerto
VOCALS:	Jairo Vañó Reig
	Antonio Garcia Molina
	Jordi Molina Puerto
	Enrique Reig Beneyto
	Rafa Martí Rico
BANDA DE MÚSICA:	Associació Unió Musical de Bocairent

50 anys amb l'Associació Unió Musical de Bocairent

Enguany, a més de celebrar el 150 aniversari de la filà, també celebrem el 50 aniversari de l'Associació Unió Musical de Bocairent com a la seua banda. Des d'aquell llunyà 1964 fins ara són moltes les vivències i els vincles que s'han creat entre les dues institucions.

Fins el 1964, la Filà de Contrabandistes havia tingut diferents bandes de musica acompanyant-la en festes. Bandes com les d'Atzeneta d'Albaida o Cabdet als anys 20 del segle passat, com la Unió Musical d'Ontinyent, la banda de Salem o la d'Alfafara abans de la guerra, i als anys 40 les de Beniarrés, Banyeres, Villena, i després altres com les de Llanera de Ranes, Camp de Mirra, Alfarrasí o El Palomar. Durant aquests anys la banda de musica que durant més temps va ser la dels contrabandistes fou la d'Agullent, als períodes 1945-52, 1954-56 i als anys 1959 i 1962. Res a veure amb aquells anys de dificultats on la filà es feia acompanyar sols de tabalet, i excepcionalment, de dolçaina.

Durant els primers anys la Unió Musical de Bocairent no tocava exclusivament amb els contrabandistes, sinó que feien dos grups durant les festes, per tocar també amb els Moros Marins (1964-66), Espanyoletos (del 68 al 70) i Suavos (72 i 73). A partir del 1974, amb l'augment de músics, que a més eren festers, la Unió Musical ha participat a les festes acompanyant sols als contrabandistes. Eixa mateixa dicotomia es produïa, i encara es dóna, en la mateixa filà, on tenim músics que són alhora contrabandistes. Inclús trobem matrimonis entre membres de la banda i de la filà.

Respecte a l'estreta relació que s'ha produït al llarg dels anys entre músics i contrabandistes trobem alguns reconeixements "oficials" que s'han donat durant aquests 50 anys. El primer d'ells es va produir al 1983, concretament el 19 de febrer. Encara que l'acte estava programat per al dissabte anterior, una forta nevada va obligar a ajornar-lo. L'acte va consistir en un sopar de germanor al qual van assistir els membres de les dues entitats, i en acabar va haver un lliurament mutu de records a càrrec dels respectius presidents, Ricardo Reig Belda i Felipe Belda Ferre. La Unió Musical va oferir a la filà una preciosa fotografia de la banda amb els components, i amb una dedicatòria. Els Contrabandistes van obsequiar la banda de música amb una

placa commemorativa amb l'escut de la filà. L'acte va concloure amb una desfilada per l'itinerari de costum acompanyats per la banda de música d'Agres.

Anys més tard, el dia de Sant Blai del 2006, la filà va retre homenatge als músics de la Unió Musical que des dels anys seixanta venien compartint els actes festers amb els contrabandistes. Cinc músics van rebre el reconeixement de tots nosaltres: el trompeta José Crespo Albero, els saxòfons Hilario Belda Mora i José Miguel Calatayud Cabanes, el trombó Francisco Sanz Luna i el tabaleter José Perigüell Santonja. Alguns d'ells ens van dedicar unes paraules emocionades i agraïdes pel detall, tot recordant la llarga convivència i l'amistat sorgida. A algunes persones l'emoció els va impedir articular paraula. La interpretació d'un pasdoble posà el perfecte colofó a un merescut homenatge.

El Dia de les Caixes del 2011, José Perigüell Santonja rebé un altre reconeixement per part de la filà, en aquest cas amb motiu de la seua tasca ininterrompuda durant 50 anys com a caixa dels contrabandistes en l'acte de les caixes. En el transcurs del sopar al maset se li feu entrega d'un quadre commemoratiu en record de tant destacat aniversari.

Finalment, l'11 de maig del 2013, durant el sopar previ a la desfilada del nostre panellet, el president de la filà, César Vañó Reig, li va fer entrega al seu homòleg a la Unió Musical, Blai Molina Calatayud, d'una placa en record d'aquests 50 anys de compartir festa.

Però també actes "no oficials" han ajudat a assolir el lligam que s'ha establert durant aquestes cinc dècades entre contrabandistes i músics. Per exemple, el 5 de febrer del 1985 el magnífic ambient del dinar en el maset va derivar en un canvi d'indumentària entre músics i Contrabandistes. Així el bombo, els plats o el tabal sonaven un poc "diferent" en l'acte del canvi de bandes, mentre alguns "contrabandistes" lluïen orgullosos el seu nou trage. Altre exemple el trobem a finals del segle XX, quan un grupet de músics es van quedar a sopar el dia de l'Entrada al maset, tot amenitzant la vetlada després de que la "picaeta", en acabar l'acte de l'Entrada es convertirà en una inesperada i divertida estona als sons de "La reina mora". Finalment la festa va acabar en casa d'un dels músics.

Podem destacar altres fets d'aquesta llarga relació. Com aquell 5 de febrer del 1977, quan després del canvi de bandes, va haver una disparada problemàtica. Alguns membres dels Suavos disparaven massa prop dels músics, que es van queixar al representant dels Contrabandistes. Després de parlar tant contrabandistes com músics amb els suavos, res no va canviar, així que a l'endemà els músics enviaren una carta de queixa a la Junta de Festes, carta signada també pels Contrabandistes.

Un altre fet destacable, aquesta vegada més amable, fou la celebració de Santa Cecília l'any 1991. El tradicional sopar dels músics es va fer al maset dels contrabandistes, i la junta de la filà fou l'encarregada de servir-lo. A l'arxiu de la filà guardem una mena de llibret d'aquell dissabte 23 de novembre, on es recull el menú i on trobem que l'actuació de l'Associació Unió Musical de Bocairent estigué acompanyada de "los coros cantores de la Filà de Contrabandistes". També trobem constància a l'arxiu, com la filà obsequiava a la banda amb participacions a la loteria de nadal, i com algun any la banda va reforçar amb 4 o 5 músics l'acte de l'Entrada sense càrrec als Contrabandistes "en agradecimiento y amistad".

Evidentment, una relació de 50 anys també presenta dificultats. Potser de les més greus fou l'ocorreguda les festes del 2001, quan la Unió Musical va estar a punt de no eixir a tocar amb els Contrabandistes. L'increment de músics-festers i altres circumstàncies van fer que en principi la banda ens comunicara que no podia abastar el nombre de músics que necessitàvem els Contrabandistes. Però finalment es va trobar un solució i aquell febrer la Unió Musical també ens va acompanyar en festes.

Al llarg d'aquests 50 anys també han anat canviant les comoditats dels músics alhora de fer les seues "tocaetes" al maset. De les incomoditats del maset del racó de Capito van passar a una millora quan al 1977 vam canviar de maset, encara que anys després el creixement del nombre de festers ja obligava a alguns contrabandistes a alçar-se per cedir el seu lloc als músics quan aplegaven per amenitzar les desfilades. Des del 2008, amb l'ampliació del maset, la Unió Musical té el seu lloc reservat on antigament estava la taula del capità, sota la vidriera amb l'escut de la filà, i des d'allí pot executar amb més comoditat les seues interpretacions de peces com "Corazón gitano", "Fiesta en la caleta", "Domingo Ortega", "Tercio de Quites" o "Nerva".

No ens resta més que desitjar que aquests 50 anys no siguen més que els primers d'una estreta relació entre Contrabandistes i músics, i que les mostres d'amistat i respecte mostrades al llarg d'aquestes cinc dècades es reafirmen, i puguem seguir junts fent festa.

Filà Terç de Suavos

ANY DE FUNDACIÓ: Anterior a 1864
NOMBRE DE COMPONENTS: 386
MASET. Any d'inauguració: 1964/1982 - Placeta Sant Blai, 3

CAPITÀ:	Javier Pastor Beneyto
ALFERES:	Lurdes Palao Belda

JUNTA DIRECTIVA

PRESIDENT:	Vicent Satorres Calabuig
VICEPRESIDENT:	Blas Belda Pastor
SECRETÀRIA:	Lidia Ferre Cantó
VICESECRETARI:	Toni Santos Silvestre
TRESORER:	Salvador Beneyto Molina
VICETRESORERA:	Lucía Albero Vicedo
VOCALS JUNTA DE FESTES:	Eloy Vicedo Ferre
	Javier Tormo Albero
ORGANITZACIÓ DEL PIQUETE:	Héctor Vañó Gómez
VOCALS:	Lupe Calabuig Cabanes
	Mariola Calatayud Colomer
	Fernando Vañó Fuster
	Rafael Ferre Quilis
	Mª José Sanchis Molina
	Antonio J. Calatayud Reig
	Lluís Juan Satorres
BANDA DE MÚSICA:	Unió Musical de Montitxelvo

Suaves

Any 1920

En el discurs que va fer la suava Teresa Vañó Gómez als homenatjats en el 2011 trobem unes breus referències a la participació de les dones en les Festes de Moros i Cristians de la Filà Terç de Suavos. Hem anat a buscar estes referències en els llibres d'actes de la filà i ens hem trobat amb les anotacions següents:

«Preguntan varias señoritas miembros de la Filá si sería posible salir junto al bloque del piquete en el acto de la procesión, a lo que el Sr. Secretario contesta que se tendrá que reunir la Junta para tratar dicha petición porque habrá que tener en cuenta el visto bueno de la Junta de Fiestas.»

(Acta de 16 de novembre de 1980)

«Participación Srtas. en actos de fiesta. Ante la insistencia de las Srtas. pertenecientes a esta Filá de salir junto al bloque del piquete en el acto de la procesión, esta petición se pone a votación, siendo el resultado el siguiente: Nº de votantes, 57; votos a favor, 34; votos en contra, 23. Siendo el resultado a favor, el Sr. Presidente anuncia que las Srtas. saldrán junto con el piquete.»

(Acta de 28 de desembre de 1980)

«Punto 1º. Toma la palabra el Sr. Presidente poniendo en conocimiento de la Filá que se va a proceder a la lectura de las circulares que procede a su lectura el capitán, D. Blas Silvestre Belda. Al dar entrada a la mujer en la que tomará parte en todos los actos de fiesta por primera vez en el próximo año 1982, estas deberán adaptarse a las siguientes normas. En acuerdo de toda la asamblea, la mujer deberá lucir la indumentaria, traje oficial de la Filá, igual que el de los caballeros con la sola variedad de que estas deberán llevar falda en vez de pantalones, prenda que irá acompañada de todo lo demás con botas altas negras.»

(Acta de 8 de noviembre de 1981).

És a dir, que les suaves insistien en poder formar part del piquet de la processó a Sant Blai i l'assemblea de la filà hi va accedir per majoria. D'esta manera s'oficialitzava un canvi molt important en la composició de les filaes, sobretot en la nostra. Les suaves van poder eixir tot formant part del piquet l'any 1981 i l'any següent, la Junta de Festes obria les portes a totes les dones. Però no va ser este el primer any que les dones formaven part del piquet de suavos. En el llibre del tio Julián trobem les anotacions següents:

«Por la tarde en el paseo del piquete nos acompañaron las muchachas con su correspondiente uniforme que ya nos estaban aguardando en casa de Manuel Marset, de lo que se enorgulleció mucho nuestro capitán tan puesto que no había nunca presenciado este acto siendo el piquete en esta hora lo que se lleva la atención de propios y extraños.»

(Any 1917)

«Referente al paseo que tiene la Comparsa de costumbre hacer antes de la procesión no hay que hablar; resultó lucidísimo y más aun llevando la pollería femenil en la fila de vanguardia que es lo que se lleva las miradas de propios y extraños, ver aquella marcialidad con que marchan las mozas y los mozos vale un potosí, el paso, el porte, la soltura y sobre todo la for-

Any 1981

malidad que está revestida la comparsa en este acto. Cualquiera que le sorprenda en el pueblo diría que es un ejército de regreso de una gran parada, esto es lo que salta a primera vista.»

(Any 1918)

Si les comparem, estem davant de dos situacions ben distintes. L'any 1980 les dones eren membres de les filades amb els mateixos drets, però l'absència de tradició les havia deixades fora de molts actes. Així, no hi havia una esquadra oficial de dones ni tenien el seu lloc en la formació del piquet. Qualsevol canvi no seria fàcil d'acceptar. Però, si estaven apuntades com a festeres i pagaven les seues quotes, qui els hi podia negar la participació? Davant la insistència d'algunes d'elles, la filà va accedir a deixar-les formar part del piquet de la processó. Fins aleshores la participació de les xiques es limitava a eixir en carrosses, vestir-se de festa per a anar als actes religiosos i poca cosa més. A partir de l'any 1981 podem dir que les suaves van aconseguir un dret que ja tenien, encara que de manera distinta. L'any 1917 és la primera vegada que trobem una descripció del piquet acompanyat per dones. Ja l'any 1916 el capità, Francisco de Paula Cabanes, va voler que cinc xiques es vestiren de cantineres i eixiren el dia de l'Entrada. No disposem de cap dada que ens indique que hagen participat suaves en el piquet a Sant Blai, però abans de la incorporació formal l'any 1981 hem trobat una fotografia de l'any 1974 en la qual unes quantes suaves formaven amb una espasa davant del piquet d'hòmens en la processó. L'any 1981 encara desfilaven sense bandereta i és a partir de la incorporació de l'any 1982 on apareixen ja desfilant amb una bandereta de pal roig.

Any 1934

Les poques referències que trobem a suaves fins l'any 1970 són les que ja hem comentat de principis de segle, algunes fotos com les que il·lustren este article i les capitanes. La pri-

Any 1976

Any 1974

mera capitana va ser Antonia Cabanes Carbonell l'any 1935. Sis anys més tard, l'any 1941, consta com a capitana, María Luisa Calatayud. L'any 1953 va exercir de capitana, Milagro Pastor Pérez, l'any següent Mari Fina Reig Cantó. L'any 1963 Paquita Silvestre Vañó i l'any 1970 María Luisa Gimeno Calatayud. Sis capitanes en 100 anys, a partir dels anys setanta, i sobretot a partir dels anys huitanta, les capitanes ja alternen amb els capitans amb una proporció major.

En definitiva, un procés que no ha sigut gens fàcil, però les protagonistes d'esta època es poden sentir orgulloses. La insistència d'aquelles senyoretes, afegida a la tradició innegable de participació com hem demostrat, va fer que les suaves formaren part amb els mateixos drets que gaudien els membres masculins. Teresa Monerris i Teresa Serrano, l'any 1983, seran les primeres dones que formaran part de la Junta de la Filà. El Terç de Suavos va saber adaptar-se al canvi, com van fer totes les altres filades i també la Junta de Festes. No només elles van ser les protagonistes d'este canvi. La comprensió dels dirigents de les filades i de la Junta de Festes, amb els canvis que vivia la societat dels anys huitanta, suposem que no sense discussions i algunes divergències, han fet que en una filà com el Terç de Suavos quasi la mitat dels socis actuals siguen suaves.

La Filà

Filà d'Estudiants

ANY DE FUNDACIÓ: 1863
NOMBRE DE COMPONENTS: 103
MASET. Any d'inauguració: 1972 - Plaça de l'Ajuntament, 12

CAPITÀ:	José Reig Belda
ALFERES:	Amparo Vañó Beneyto

JUNTA DIRECTIVA

PRESIDENT:	Joan Ibáñez Mestre
VICEPRESIDENTA:	Paqui Sirera Sanz
SECRETARI:	Vicente Beneyto Juan
VICESECRETARI:	Juan Mestre Colomer
TRESORERA:	Maria Ferre Domínguez
VICETRESORERA:	Pilar Castelló Ferre
VOCALS JUNTA DE FESTES:	Ana Puerto Vañó
	Mª Lutgarda Vañó Belda
VOCALS:	Javier Beneito Pascual
	Vicente Cerdà Silvestre
CRONISTA:	Josep Villarrubia Juan
BANDA DE MÚSICA:	Societat Instructiva Musical de Benigànim

150 Aniversari de la Filà d'Estudiants

Història

La història no és una ciència exacta i sempre està oberta a què noves descobertes facen necessari haver de tindre que datar de nou el naixement de la nostra filà. Sempre, seguint les dades que ens oferia Mossèn Francisco Vañó Silvestre al seu llibre sobre els Moros i Cristians de Bocairent, havíem pensat que el 1869 seria el primer any en el qual apareixerien els Estudiants de Bocairent.

EL RUBÍ.

SEMANARIO DE LITERATURA, TEATRAL

Y DE INTERESES MATERIALES.

Dirigido por D. V. Reba.

Epoca 4.ª Núm. 15.

CONTIENE

Artículos de historia, de costumbres, novelas, poesías, epígramas, fábulas, revista de teatros y las noticias importantes tanto nacionales como estrangeras.

VALENCIA:

Però l'historiador ontinyentí, Vicent Terol i Reig, trobà a la Biblioteca Central de l'Ajuntament de València, a la plaça de Magúncia i en el registre d'hemeroteca la revista *El Rubí* de 22 de febrer del 1863, pàgines 231-232 un article titulat "Fiesta Titular – Bocairente", en què es fa una profusa descripció de les Festes de Sant Blai i s'anomena que participen set comparses o "companyies": "*Moros, Mosqueteros, Granaderos, Estudiantes, Vizcainos, Catalanes y Marineros*". D'aquestes filaes, com és palès, han desaparegut la de Bizcains, la de Catalans i la de Mariners, que no eren els actuals Moros Marins, i queda clar que, el 1863, ja existien el Estudiants.

L'article comença amb paraules força laudatòries per a les festes:

"De todos los pueblos que componen la provincia de Valencia, descuellan algunos por el lujo y grandeza que despliegan anualmente y en ocasión de festejar a sus patronos o titulares, y entre ellos merece un privilegiado lugar el de Bocairente.
Nosotros que por circumstancias especiales hemos podido observar las diferentes y múltiples manifestaciones con que cada localidad celebra todos los años la indispensable fiesta grande, nos es forzoso reconocer con buen acopio de datos la mayor ostentación que rinden los vecinos de la referida villa á su patrono San Blas."

231

dades y á su talento, si no la adoracion de los que en otros tiempos se postraban á sus piés como un ídolo adorado por la fortuna, como una beldad al menos, digna de compasion por su genio sublime, y mas digna de aplauso por la mágia de su habilidad.

S. Posada.

FIESTA TITULAR.

BOCAIRENTE.

De todos los pueblos que componen la provincia de Valencia, descuellan algunos por el lujo y grandeza que despliegan anualmente y en ocasion de festejar á sus patronos ó titulares, y entre ellos merece un privilegiado lugar el de Bocairente.

Nosotros que por circunstancias especiales hemos podido observar las diferentes y múltiples manifestaciones con que cada localidad celebra todos los años la indispensable fiesta *grande*, nos es forzoso reconocer con buena copia de datos la mayor ostentacion que rinden los vecinos de la referida villa á su patrono San Blas.

Para que nuestros lectores formen una ligerísima idea del boato de las mismas, consignaremos que uno de los episodios solo y que tiene por objeto simular un reñido combate entre moros y cristianos lo componen siete compañías bastante numerosas, capitaneadas respectivamente por D. Francisco Verdú, gefe principal; D. Juan Bautista Giner, capitan de la compañía de moros; D. Antonio Ferre, que lo es de la de mosqueteros; D. Jaime Belda, de la de granaderos; de la de estudiantes un alcoyano; de la de vizcainos D. Juan Bautista Ibañez; de la de catalanes D. Pedro Molina; D. Juan Bautista Petit, capitan de la de marineros, y D. Francisco de P. Navarro y otro que no recordamos encargados del difícil cargo de embajadores.

Inútil es decir que la pólvora no se escasea y que con la que se consume en una funcion semejante habria suficiente para hacer salvas todo un año.

Además de la variedad de trages que no dejan de llamar la atencion por lo vistosos, debemos consignar que algunos de ellos son notables por su riqueza.

En el presente año la compañía de los cristianos ha estrenado una lujosísima y rica bandera encarnada y amarilla, y el capitan moro nos sorprendió con una elegante y hermosa banda. Los granaderos tambien han estrenado un ligero y bonito ros que ha sustituido al pesado y antiguo morrion.

232

Tambien han merecido el beneplácito general las hachas que han sustituido á los monstruosos disparos que hacian los individuos de las mencionadas compañías, acompañando la procesion; lo cual ha dado á esta un lucimiento que en años no se ha conocido.

El dia 4 tuvo lugar el simulado combate, en el que no pudo menos de notarse cierta pericia y muy buena direccion por parte de los gefes. Ya que del combate nos ocupamos, no podemos menos de llamar la atencion de los dignísimos y celosos capitanes que han tomado este honroso cargo para el próximo año 1864, y en particular al capitan mayor D. Vicente Vañó, para que restauren completamente la vetusta fortaleza que para los simulados combates levantan en la plaza; lo que contribuirá al mayor lujo y lucimiento de la funcion.

Otra circunstancia debemos notar para que se vea que es una verdad cuanto decimos acerca del lujo nada usual que en las referidas fiestas campea. Durante las mismas han recorrido las calles de la poblacion seis bandas de música, contando además para la funcion de iglesia con una brillante orquesta.

El panegírico que pronunció en la iglesia el Dr. D. Andrés Noguera fue brillante y digno de tal orador.

Además no deja de ser muy recomendable el celo de la autoridad que sabe mantener el órden, á pesar de unos regocijos públicos y que tienen lugar tanto de dia como de noche; pues entre el bullicio de la gente, bailes, músicas y jolgorio y disparos no ha habido que lamentar ni una sola desgracia.

Bien por los vecinos de Bocairente.

A continuacion estampamos una improvisacion del Sr. Alba dirigida á nuestro paisano Sr. Aparici y Valparda, autor del *Hijo del Ahorcado*.

Si es tu produccion primera — En pos de tu noble anhelo
Esta que representamos, — Quien como tú tiende el vuelo

Al següent paràgraf es descriu l'Entrada i s'anomenen els capitans d'aquell any:

"Para que los lectores formen una ligerísima idea del boato de las mismas, consignaremos que uno de los episodios solo y que tiene por objeto simular un reñido combate entre moros y cristianos lo componen siete compañias bastante numerosas, capitaneadas respectivamente por D. Francisco Verdú, gefe principal; Juan Bautista Giner, capitan de la compañia de moros; D. Antonio Ferre, que lo es de la de moscateros; D. Jaime Belda, de la de granaderos; de la de estudiantes un alcoyano; de la de vizcainos D. Juan Bautista Ibàñez; de la de catalanes D. Pedro Molina; D. Juan Bautista Petit, capitan de marineros, y D. Francisco de P. Navarro y otro que no recordamos encargados del difcil cargo de embajadores".

Crida l'atenció, en primer lloc, que el periodista diu *"gefe principal"* al que seria el Capità Major. En segon lloc constatem que malgrat haver passat cent cinquanta anys els cognoms d'aquells capitans continuen sent nombrosíssims a Bocairent: Ferre, Molina, Belda, Verdú...i en tercer lloc notem que al redactor li falla la memòria a l'hora de recordar uns dels ambaixadors i al capità dels Estudiants, doncs només ens diu que era "un alcoyano". És a dir que la invasió lúdica-festera, pacífica i ben rebuda d'alcoians ja havia començat al segle XIX. Potser aquest agermanament, Estudiants de Bocairent, festers d'Alcoi tinga el seu culmen quan, properament, un Estudiant, alcoià, nascut a Bocairent siga Capità Moro a Alcoi.

CELEBRACIÓ

La filà va convidar a formar una Comissió 150 Aniversari. De les propostes que la comissió fa ver, tenint en compte la crisi, algunes es van poder portar a terme. La primera va ser encarregar un logotip que identificara l'esdeveniment a l'estudi del dibuixant Jorge Ibàñez Mestre, que va encertar amb un senzill anagrama d'un estudiant fent de cap d'esquadra. El logo ens ha acompanyat durant tot l'any en les comunicacions i documents, interns i externs. La segona va ser fer una agulleta amb el logotip del 150 Aniversari que es va repartir el Dia dels Comptes a cada un dels estudiants.

La tercera proposta va ser fer una gegantina banderola que tinguera l'escut de la filà, el logotip i la llegenda "150 Aniversari" i que ha estat durant tot l'any ocupant gran part de la façana del maset.

La quarta proposta va ser fer un nou banderí que va ser brodat per l'empresa Bordaline tot seguint les idees aportades per Josep Villarrubia. En base a elles va fer l'esbós el cartellista Vicent Ramón Pascual i la confecció va anar a càrrec de Maruja Sánchez, a sobre una tela de ras regalada per la comercial Tex-Mant d'Ontinyent. S'ha intentat, amb la màxima senzillesa possible, fer un repàs dels signes identificatius de la filà i del poble, i així apareixen al banderí: culleres i tenedors, plomes, l'escut de la filà, la silueta del poble vell i el campanar que apunta al cel i les franges blanques i negres que ens representen. S'ha evitat la passamaneria rància i recarregada i s'han utilitzat els colors plata i cru per a dibuixos i lletres.

Fotos cedides per María Reig Belda i Joan Ibàñez Mestre

El Dia del Ciri dels Estudiants, 27 de gener del 2013 va ser la benedicció de l'esmentat banderí. Van ser padrins de la cerimònia, el cap de llista de l'Estudiantina, Vicente Colomer Boronat i la Capitana 2013, Jana Beneito Molina. En aquest acte vam comptar amb la companyia del batlle de Bocairent, del Sr. rector i del president de la Junta de Festes.

Josep Villarrubia Juan
Cronista de la Filà d'Estudiants

Filà de Moros Vells

ANY DE FUNDACIÓ: Anterior a 1859
NOMBRE DE COMPONENTS: 284
MASET. Any d'inauguració: 1945 / 1970 / 1992 - Carrer Escalinata, 4

CAPITÀ:	Martín Vañó Piedra
ALFERES:	Ramón Micó Colomer

JUNTA DIRECTIVA

PRESIDENTA:	Isabel María Sanchis Puerto
VICEPRESIDENT:	José Blas Llobregat Castelló
SECRETARI:	José Manuel Jornet Llobregat
VICESECRETÀRIA:	Chelo Pascual Esplugues
TRESORERA:	María Isabel Belda Molina
VOCALS JUNTA DE FESTES:	Francisco Blázquez Mayoral
	Blas Insa Plà
CRONISTA:	Elena Llinares Sanchis
VOCALS:	José Manuel Jornet Valdés
	Mª Carmen Vicedo Martínez
	Magda Belda Silvestre
	Agustín Doménech Ferre
	Juan Antonio Vicedo Pastor
	David Beneyto Gisbert
	Pau Francés Torró
	Blas Santamaría Soriano
BANDA DE MÚSICA:	U.M. Atzeneta d'Albaida

El nostre patrimoni

Sempre hem escoltat dir que les Festes de Moros i Cristians duren tot l'any, i és ben cert. Els panellets, les desfilades, els actes de l'Associació de Festes, la processó de Setmana Santa, però sobretot la conservació de les tradicions i del patrimoni de cada filà és el que ens recorda fora de la setmana de l'1 al 6 de febrer que pertanyem a una filà, que som membres d'una associació i que compartim una mateixa idiosincràsia festera.

És per això que les diferents juntes que han anat passant any rere any per la Filà de Moros Vells han treballat per la millora i conservació d'aquest patrimoni. Podem citar per posar alguns exemples, la compra del local i construcció del nou maset, la seua decoració, pintura o condicionament, la compra de material per a la cuina, la conservació i estructuració de l'arxiu, la restauració del pas de Setmana Santa, i tantes i tantes coses que podríem enumerar.

Aquest any una d'aquestes tasques que podem destacar és la creació d'un paellero al local que la filà té al Sant Crist, on tots els membres gaudim cada 5 de febrer d'un bon esmorzar compost majoritàriament per una bona torrada de xulles i embotit. És aquest local un altre exemple de conservació del nostre patrimoni, ja que des de la seua inauguració l'any 1987 s'ha anat remodelant i millorant any rere any.[1]

Fins al moment, els anys que feia molt de fred, totes les mores i els moros vells ens reuníem dins del local per esmorzar, tot coincidint amb aquells qui torraven la carn. Això suposava que el xicotet menjador s'emboiregara ràpidament de fum, tot creant malestar entre els assistents. És per això que la junta decidí que havia aplegat el moment de fer una zona a l'exterior on dur a terme aquesta tasca, i així deixar el menjador interior lliure per a qui vulguera esmorzar en ell. Sobretot per als anys de fred, ja que quan el sol ens regala un dia agradable de febrer, la major part de nosaltres preferim esmorzar en el pati exterior.

Les obres començaren pel mes de juny. Fou aleshores, i després d'una sèrie de gestions, que ens dugueren el material necessari i començarem a entrar cabassets de terra fins el lloc destinat al paellero. Podran deduir que degut a la mancança d'accés directe, la feina hagué de ser totalment manual. Per això i perquè l'obra fou realitzada per diferents membres de la filà i la junta directiva, la construcció anà realitzant-se poc a poc i en cap de setmana. Cal destacar especialment el paper de Luís, membre de la filà i autèntic mestre d'obra, que va guiar les passes a seguir per dur-la endavant.

Una vegada ens havíem posat a fer feina vam decidir netejar la zona d'herba, crear un xicotet jardí i plantar uns quants

1. Per conèixer més informació sobre la història del local del Sant Crist podeu consultar el llibre que la filà va editar "*Els Moros Vells en les festes de Moros i Cristians*" a la pàgina 39.

arbrets. Amb tot, pareixia que l'obra estava finalitzada, però encara hi ha qui va pensar que no ens vindria gens malament una taula al costat del paellero on poguerem gaudir d'un esmorzar, un cafenet i un herbero els anys de bon sol. Per això un altre membre de la filà, Juan, es va oferir per realitzar les taules i regalar-les a la filà, cosa que li agraïm sincerament.

I així el dia 5 de febrer d'aquest passat 2013, el Senyor rector de la parròquia, Don Ángel Olivares Alís, juntament amb la Presidenta de la filà, Maribel Sanchis Puerto, la capitana, Loli Úbeda Vicedo i l'alferes, Martín Vañó Piedra, beneí el paellero i donà per iniciada una nova etapa en els esmorzars del dia del Sant Crist, i la millora d'una part fonamental del nostre patrimoni com a filà.

No podem acabar aquesta xicoteta crònica sense agrair la col·laboració i l'ajuda desinteressada de Paco Vañó Molina (Paco Bonico) sense qui la feina duta a terme haguera sigut menys còmoda i senzilla.

Filà de Marrocs

ANY DE FUNDACIÓ: 1868
NOMBRE DE COMPONENTS: 334
MASET. Any d'inauguració: 1968 - Carrer Azorin, 36

CAPITANA: Berta Molina Llinares
ALFERES: Lucia Alarte Beneyto

JUNTA DIRECTIVA

PRESIDENT: Javier Cantó Vañó
VICEPRESIDENTA: Teresa Sanchis Molina
SECRETARI: Xavi Pascual i Soler
TRESORER: Eduard Blasco i Vañó
VOCALS JUNTA DE FESTES: Antonio Puerto Peidro
Mª Ángeles Asensio Baldó
CRONISTA: Antonio Vañó Cabanes
VOCALS: Laia Molina Huerta
Elena Bernabeu Calatayud
Joan Castelló Cantó
José Antonio Cantó Vañó
Benjamín Álvarez Antolí

BANDA DE MÚSICA: Lira de Quatretonda

Els Marrocs: entre Villena i Banyeres de Mariola, passant per Bocairent

Per parlar de l'origen o el bressol dels Marrocs hem de situarnos en la veïna població de Villena, segons conta la tradició i segons va documentar al seu llibre "Bocairent de la SOLDADESCA, MOROS I CRISTIANS" de D. Fco. Vañó Silvestre. La història situa en l'any 1868 la primera participació dels Marrocs a les Festes de Bocairent, amb el nom de Comparsa Marruecos, tot adoptant així els primers Marrocs de Bocairent, el mateix nom i el mateix vestit que tenien a la comparsa de Villena.

Actualment, aquesta comparsa de Villena es denomina oficialment "Bando Marroquí" i la nostra "Filà de Marrocs", tot i que popularment a Villena se'ls coneix com "Marruecos".

Comparsa Marruecos de Villena

Segons apareix documentat a la web oficial de la comparsa Bando Marroquí de Villena *www.bandomarroqui.com,* la Comparsa Marruecos es va fundar a Villena a l'any 1866. La primera referència escrita coneguda a dia de huí que avala la seua existència al segle XIX, és de l'any 1877, i apareix gravada a un arcabús de la comparsa. La llegenda no deixa cap mena de dubte "VILLENA. COMPARSA MARRUECOS. 1877".

D'altra banda, i segons diu textualment la mateixa web:

"...gracias a nuestra Comparsa hermana de los "Marrocs" de Bocairent, sabemos que los "Marruecos" de Villena ya existían en 1867, pues los de Bocairent salieron a la calle por primera vez en 1868, después de haberse inspirado en los Villenenses debido a un viaje que años antes (entre 1860-1867), hicieron varios amigos a Villena en Fiestas".

Cal recordar, que les comparses més antigues amb la denominació de Marruecos, Marroquíes o semblants, són posteriors a l'any 1860, data en la qual va finalitzar la campanya espanyola (1859-1860) a aquest país nord-africà.

DE LA COMPARSA MARRUECOS DE VILLENA, A LA FILÀ DE MARROCS DE BOCAIRENT

Al voltant de l'any 1860 un grup d'amics de Bocairent van decidir formar una nova filà. Algunes d'aquestes persones van estar en les festes de moros i cristians que es celebraven a Villena i van tornar entusiasmats, tot contagiant als seus amics. Junts s'agruparen i formaren una nova filà, inspirant-se en la Comparsa Marruecos de Villena i en els vestits que lluïen els festers d'aquesta comparsa. Des de l'any 1860 i fins al 1868, any que realment prenen la categoria de filà amb el nom de "Marruecos", no els va ser fàcil prendre part activa en les nostres festes, a causa de la manca de recursos i a una dolenta organització. Es desconeix el nombre exacte de membres en el moment de la seua fundació. L'origen de la vestimenta va ser una còpia de la Comparsa Marruecos de Villena, encara que amb el pas dels anys ha sofert modificacions, que li han anat configurant l'aspecte actual i li han donat la seua pròpia idiosincràsia.

La filà va deixar de prendre part activa en la festa sobre l'any 1873, sense saber bé els motius, i a l'any 1881 va reprendre novament la seua activitat. Testimoni evident del seu funcionament és la nota amb data 31 de gener de 1881, consignada per l'administrador de l'hospital "Per la rifa dels Marrocs 425".

És a partir d'aquesta data quan ja pren autèntica categoria de filà, tot estant present cada any en les nostres festes.

DELS MARROCS DE BOCAIRENT, ALS MARROCS DE BANYERES DE MARIOLA

Segons la documentació de la pròpia filà de la veïna Banyeres de Mariola, la Banda Nova de Banyeres de Mariola va ser la primera banda que va acompanyar al 1925 quatre marrocs disparant a la plaça de la Malena i a la plaça Major. Dos d'aquests marrocs eren Ramón Mora "de Ceba" i Victoriano Mora, que van eixir amb vestits que els van deixar a la Filà de Marrocs de Bocairent.

Comparsa Marrocs de Bocairent

Comparsa Marrocs de Banyeres de Mariola. Any 1927

Tot i això, es situa oficialment com a l'any de la fundació dels Marrocs de Banyeres, l'any següent, el 1926, que ja participà com a filà. El seu primer capità va ser David Pascual Picó i la primera banderera, Encarnació Mateu. D'aquesta manera, els Marrocs es sumaven a les quatre filaes que hi havia aleshores a Banyeres: Cristians, Estudiants, Moros Vells i Moros Nous.

Alguns dels fundadors dels Marrocs procedien dels Moros Nous. Van fer el seu primer recorregut de l'Entrada acompanyats per la música la Nova de Banyeres. En la seua primera participació a l'Entrada van ser denunciats per realitzar un recorregut alternatiu durant l'Entrada, que passava per casa de la seua banderera.

Així doncs, podem comprovar com el mateix model que va servir als primers Marrocs bocairentins per fundar la filà a Bocairent i incorporar la seua participació a les festes de Sant Blai (tot agafant el nom i el vestit dels veïns Marruecos de Villena), va servir anys després entre el 1925 i el 1926 per a fundar a la veïna Banyeres de Mariola la Filà de Marrocs, inspirant-se en el nom i el vestit dels Marrocs de Bocairent.

Així doncs tres filaes a tres pobles veïns, unides per un mateix origen, amb una llarga tradició festera les tres, que configuren l'origen dels Marrocs a les festes de moros i cristians.

Però hi ha més filaes de Marrocs a d'altres poblacions, si bé més joves que aquestes tres que ens serveixen de referència per aquest escrit. Així hi ha Marrocs a El Campello (fundada l'any 1982), Moros Marroquíes a Elda, comparsa Moros Marroquíes de Crevillent o comparsa Marrakech en Paterna.

Potser algun dia veurem una representació de totes aquestes filaes germanes, juntes desfilant a algun dels pobles en qüestió. Al 2018 els Marrocs de Bocairent complirem el nostre 150 aniversari. Potser siga eixe un bon any per juntar-nos tots.

Toni Vañó i Cabanes, *Cronista Filà Marrocs*
i ***Xavi Pascual i Soler***

Filà de Moros Marins

ANY DE FUNDACIÓ: 1869
NOMBRE DE COMPONENTS: 274
MASET. Any d'inauguració: 1975 - Carrer Sant Agustí, 52

CAPITANA:	Lourdes Llobregat Molina
ALFERES:	Armando Calvo Vidal

JUNTA DIRECTIVA

PRESIDENT:	Salvador Vidal Castelló
VICEPRESIDENT:	Paco Rico Perigüell
VICEPRESIDENTA 2a:	Loreto Belda Pérez
SECRETARI:	Manolo Vañó Doménech
VICESECRETÀRIA:	Mila Olivares Sanz
TRESORERA:	Esperanza Ferre Rico
VICETRESORERA:	Puri Beneyto Vicedo
VOCALS JUNTA DE FESTES:	Ximo Ferre Tormo
	Antonio Vañó Corachán
	Adriana Llobregat Molina (suplent)
CRONISTA DE LA FILÀ:	Andrés Vañó Asensio
BANDA DE MÚSICA:	Instructiva Musical d'Alfarrasí

Les banderes de la Filà

Bandera 1918, cara Sant Blai i cara moro marí

Primera Bandera, 1918

La primera bandera que en tenim constància escrita i que existeix en la filà va ser costejada per Fernando Jornet Francés i la seua muller, Matilde Casanova i donada a la nostra filà. A més, va ser la pòpia Matilde qui va brodar la bandera. La bandera es realitzà coincidint amb la reaparició en les festes de la nostra filà, que no havia participat entre el 1910 i el 1917.

La benedicció d'aquesta primera bandera va tenir lloc a les 11 del matí del dia 2 de febrer del 1918 a la capella de Sant Blai, a càrrec del sr. rector N'Antonio Artés Signes, i en presència dels membres de la filà que ja van acudir vestits de moros marins. L'acte va acabar amb el bes a la bandera de l'oficiant, de tota la filà i dels feligresos que van assistir. A l'eixida de la parròquia la banda de música va tocar la marxa reial i va acompanyar als padrins de la bandera fins a sa casa, on va quedar dipositada.

Bandera 1918, cara moro marí

Al 1919 la bandera fou modificada amb una floc d'or que va costar 64 pessetes i que van pagar En Fernando Jornet i En Miguel Henández Valls. Al 1922, segons nota manuscrita d'Antonio Belda, ens trobem amb 7 viatges a Cocentaina amb un cost de 6,60 ptes. Dues de les visites a Cocentaina són amb motiu de deixar allí la bandera, que el bo de Fernando no volia entregar, encara que finalment la va deixar (no hem pogut esbrinar els motius pels quals la bandera es va traslladar a Cocentaina).

Aquesta bandera és de tela de ras i brodada a mà per la cara de Sant Blai, mentre que la cara del moro marí és de nacre i pintada, cosa habitual a l'època.

Bandera de 1968, cara i dors

Segona Bandera, 1968

Quan es compleixen 50 anys de la primera bandera arriba la segona, que va vindre acompanyada de polèmica. La filà va votar per majoria en assemblea la confecció d'un banderí buscant una major maniobrabilitat, però el tio Belda va rebutjar tots els arguments amb tanta insistència que a la fi, per evitar discòrdies i disgustos, la junta va accedir a la seua petició, i es va confeccionar la nova bandera, que no banderí.

Esta segona bandera, realitzada al 1968, es va encarregar a l'empresa Nieto de A. Llana Torres, del carrer Palau de València. Al seu rebut, datat el 19 de gener del 1968, s'especifiquen els detalls de la confecció: "*1 bandera 1,60 x 1,30, rojo verde bordada en oro inoxidable, forro rojo grana con alegoría San Blas bordada, fleco oro canutillo en tres partes, vara metar níquel con remate de su propiedad, TOTAL, 5.000 pesetas*".

La benedicció d'aquesta bandera va tenir lloc la nit del 30 de gener del 1968, Nit del Ciri de la filà, després del novenari, i es va traslladar en comitiva al maset. La cerimònia va estar presidida pel rector En José de Paz i els padrins van ser N'Antonio Belda i Na Salvadora Vicedo Vañó de Conca, primera dona que consta apuntada en la filà al 1940. El pagament es va fer aquesta vegada, quasi en la seua totalitat, mitjançant els components de la filà.

03123

Fábrica de Tejidos y Bordados en Oro y Seda
ORNAMENTOS DE IGLESIA

19 Enero 1968

FILÀ DE MOROS MARINOS de Bocairente

DOMICILIO

ORFEBRERIA RELIGIOSA — LAMPARAS SAGRARIO — INCIENSIO CRUZ - RAMOS CARTON PIEDRA

CONDICIONES — METALICO

CANTIDAD	DETALLE	PRECIO	TOTAL
1	Bandera 1'6 x 1'3 de Raso verde bordada en oro inoxidable, forro Raso grana, una alegoría S. Blas bordada, fleco oro mate de 3 en 3 cms, con cuerda y cierre con rosca de su propiedad, etc.		5.000

Rebut de la bandera de 1968

Benedicció de la bandera de 1968. En José de Paz, Antonio Belda i Salvadora Vicedo

Nova bandera, 2000, President filà: Jose Ricardo Agulló Saplana, capità: Salvador Cantó Luna, padrins : Marga Ferre Puerto i Francisco Cantó Luna)

Tercera Bandera, 2000

La darrera bandera, que lluïm actualment a la filà, ens acompanya en els actes de festes des de l'any 2000. Així, 32 anys després de l'anterior, es va decidir renovar-la. D'aquesta nova bandera podem destacar que el disseny és de l'artista local, Antonio Vañó Cabanes, el brodat va córrer a càrrec de l'empresa Bordaline, i la confecció la va realitzar Maria Cabanes. A més, els encarregats de revisar la realització van ser Salvador Vidal, Vicente Belda i Mercedes Puerto.

El pressupost de la nova bandera es detalla de la següent forma:

- Disseny: 30.000 ptes.
- Material: 79.000 ptes.
- Brodat: 80.000 ptes.
- Confecció: 12.000 ptes.

Pel que fa als padrins es va acordar que foren els components més antics de la filà, home i dona. Per tant els càrrecs van recaure en Francisco Cantó Luna i Montserrat Beneyto Belda. Aquesta última va rebutjar l'oferiment per motius personals i per tant, va ser madrina la següent dona en la llista, Marga Ferre Puerto.

El diumenge 30 de gener del 2000, Nit del Ciri dels Moros Marins, a les 17h. es van reunir al maset els components de la filà per a dirigir-se, tot acompanyant a la nova bandera, fins l'església parroquial. Una vegada al temple va tindre lloc la benedicció per part dels capellans En Vicente Esteban, rector de la parròquia, i En Andrés Asensio Bellver, membre de la filà. A continuació va tenir lloc el novenari. A continuació tots els components de la filà i els convidats a l'acte es van dirigir al maset per a celebrar l'esdeveniment. A més, com a recordatori de l'acte, es va fer entrega als padrins, autoritats, representants de cada filà, junta de festes i parròquia d'una reproducció de la bandera.

Filà de Mosqueters

ANY DE FUNDACIÓ: Anterior a 1859
NOMBRE DE COMPONENTS: 305
MASET. Any d'inauguració: 1985 - Baixada del Sant Crist, s/n

CAPITÀ:	Rafel Asensio Gómez
ALFERES:	Pedro García Ferre

JUNTA DIRECTIVA

PRESIDENTA:	Isabel Vañó Vañó
VICEPRESIDENT:	Juan Vañó Botella
SECRETÀRIA:	Maite Doménech Montava
TRESORERA:	Mª Ángeles Llorca Silvestre
VICETRESORER:	Enrique Llorca Silvestre
VOCALS JUNTA DE FESTES:	Mati Ferre Sanvíctor
	Lluís Beneyto Galiana
VOCALS:	Pedro García Ferre
	Pilar Silvestre Vañó
	Mila Ortega Vázquez
	Juan Molina Martínez
	Blai Ferre Jornet
BANDA DE MÚSICA:	Santa Cecilia La Canal-Bolbaite

Anem a menjar-se la bandera

El 19 de novembre del 1995, durant l'assemblea ordinària de Festa Avant, el president de torn, Juan Molina Martínez, fa saber a la filà que el càrrec de sergent de bandera queda vacant i que una quadrilla d'amics es farà càrrec. La quadrilla que des d'aleshores la portarà serà la seva pròpia, la qual ja tenia certa experiència en un càrrec semblant perquè havien portat la bandera de l'Associació de Festes durant les festes del 1994, quan va correspondre als Mosqueters traure la Relíquia de Sant Blai.

Aquesta quadrilla la formaven deu mosqueters, i diem "la formaven" perquè malauradament en els darrers anys la quadrilla ha deixat d'estar completa per diverses raons. Tots ells eren: Vicent Francés Silvestre (el de Micalàs), Juan Molina Martínez (Juan coca), Antonio Miguel Colomina Beneyto (Colo), Vicent Micó Calatayud (Micó), Juan Antonio Sanz Calabuig (el Jaquero), Joaquín Silvestre Puerto (Quino), Luis Beneyto Blasco (el de Sta. Bàrbera), José Vicente Albero Vicedo (Albero), Rafael Silvestre Puerto (vilares) i Antonio Conejero Vañó (Toni Conejero).

D'açò ja fa divuit anys, i el fet de portar la bandera de la filà durant les festes no ha fet altra cosa més que estretir llaços entre tots els amics que duen i han dut endavant altres tasques conjuntament com ara: construir una carrossa per traure als fills a l'Entrada; exercir de junta de la filà; el costum de fer una xicoteta ratlla tots els dies de panellet i qui no acudeix a sopar al maset paga una porra, que es gastaran en un dinar un dia de festes; també participen en les disparades del dia Moros i Cristians i del dia del Santo Cristo; com també ajuden el diumenge d'abans de festes amb l'elaboració de la tradicional pericana que la filà prepara per al dia del Santo Cristo; i com no, les diverses capitanies de Colo o Juan al 2000 i 2006, respectivament. Es pot dir, que són una quadrilla ben activa dins la festa i dins la filà.

A l'any 2010 vam estrenar bandera ja que l'antiga datava de l'any 1980. L'actual segueix mantenint els trets distintius de l'antiga: de color blau celest d'un costat i daurada per l'inrevés. I com no, l'escut brodat de la filà i la imatge de Sant Blai. Cal destacar com anècdota que a la bandera actual, el patró apareix sense la pinta de cardar o sarpasset, tret distintiu com a patró dels cardadors de llana de la indústria tèxtil del poble.

A més de traure la bandera en els actes que pertoca i que regeixen les ordenances, el sergent de bandera ha d'encarregar-se de traure el farolet el dia les Caixes i que la banda de música estiga a l'hora als actes en els quals no ix la bandera: diana de Sant Blai, Retreta, etc. Al ser prou gran la quadrilla, s'organitzen i cadascú té uns actes assignats que repeteixen any rere any i així la responsabilitat no es fa tan pesada. L'acte que sí que els costa de dur a terme és el de l'Entrada, ja siga perquè han d'eixir en cavall o perquè volen participar en la desfilada en companyia de la filà, cada any han de sortejar-s'ho o trobar substituts.

D'aquests divuit anys destaquen orgullosos que no han sigut sancionats per faltar a les obligacions del càrrec, i per tal d'aconseguir-ho, diuen que a més de l'experiència de tants

anys, tenen per costum passar-se les ordenances de mà en mà quan la bandera canvia de responsable. Així saben en tot moment a quina hora comença cada acte, l'ordre que es deu dur o des d'on comença.

Tan sols conten amb alguna amonestació i amb un munt d'anècdotes, per exemple: eixir a la cercavila de les Caixes sense caixa de la filà; haver de traure a algun músic del llit perquè arribava tard a qualsevol acte i que aquest es presente en pijama; o el cas d'un any, que una vegada acabada l'Entrada, el responsable de torn va deixar la bandera a càrrec d'un membre de la filà per poder eixir en els camions amb la resta de la quadrilla i després, a hora de pujar a Vespres no la van trobar. Aquestes són algunes de les històries de les moltes que han viscut junts i que recorden amb molt d'humor.

No obstant això, cal deixar clar que no tot són obligacions i és que amb els diners que cobren per traure la bandera, la quadrilla, juntament amb dones, fills i filles, organitzen una fuera pel mes de setembre en la qual "es mengen la bandera". El grup d'amics comença ja de bon matí amb una eixida en bicicletes des del poble a la Font de Mariola, on esmorzen per recobrar forces. Una vegada tenen la panxa plena, desfan un tros de camí fins arribar al mas del Pi en la partida de Santa Bàrbera on passaran la resta del dia. Per dinar, paella, i de postres, macedonia, això no pot faltar, com tampoc pot faltar jugar al tànguit o al burro després de dinar. Tampoc serà d'estranyar que el dia s'allargue i que s'hagen de quedar a sopar degut a la gran quantitat de menjar que els sobra. Per tant, es pot dir, que el dia és redó.

Podríem dir que per a tots ells, com passa en moltes altres quadrilles i filaes, la festa no sols és la primera setmana de febrer, ells la viuen durant tot l'any. Amb aquest escrit, volen fer memòria d'aquests anys al capdavant del càrrec i de com de bé s'ho passen. La continuïtat del càrrec està garantida ja que poc a poc es van incorporant els fills de tots ells. Per a tots ells, la bandera, a més de representar a la filà, és un referent durant la setmana de festes, doncs saben que allà on la vegen, sens dubte sempre hi trobaran a un amic.

Bones festes i VÍTOL AL PATRÓ SANT BLAI!